

§§ 27 og 28, ændringsforslag nr. 2, § 29, således ændret, §§ 30-34, ændringsforslag nr. 4, § 35, således ændret, og §§ 36-39 vedtoges uden afstemning.

Lovforslagets overgang til tredje behandling vedtoges uden afstemning.

Formanden:

Jeg foreslår, at lovforslaget går direkte til tredje behandling uden fornyet udvalgsbehandling. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den næste sag på dagsordenen var:

15) Første behandling af beslutningsforslag nr. B 146:

Forslag til folketingsbeslutning om ændring af lov om kommuneplanlægning.

Af Leif Hermann (SF), Tove Lindbo Larsen (S), Lone Dybkjær (RV) og Anne Grete Holmsgård (VS) m.fl.

(Fremsat 7/5 86).

Forslaget sattes til forhandling.

Forhandling

Miljøministeren (Chr. Christensen):

Beslutningsforslaget indeholder for mig at se 2 hovedelementer. Med forslaget ønsker forslagsstillerne for det første at sikre den eksisterende bebyggelse, der er omfattet af Frederiksberg kommunes lokalplan om Søfrontbebyggelsen. For det andet ønsker forslagsstillerne at præcisere kommuneplanloven og stramme administrationen af loven for så vidt angår bevaringsværdig bebyggelse.

Med hensyn til beslutningsforslagets ønsker om at sikre bevaringshensynet i de ældre bymiljøer kan jeg oplyse, at jeg er ganske enig i dette udgangspunkt. Vore bysamfund rummer mange værdifulde karaktertræk, bymiljøer og enkeltstående bygninger, som bør bevares som en væsentlig del af vores samlede kulturarv. Jeg vil om kort tid give folketinget en redegørelse om en prioriteret handlingsplan på miljøområdet. Et af initiativerne heri vil være, at fredningsstyrel-

sen og planstyrelsen inden den 1. januar 1987 skal redegøre for, hvorledes virkemidlerne i bygningsfredningsloven og planlovene i højere grad kan udnyttes til at sikre bevaringsværdige miljøer og bygninger som levende elementer i bysamfundene. Der indgår heri en fortsat landsdækkende registrering af frednings- og bevaringsværdig bebyggelse.

Jeg er altså enig i hovedsigtet med dele af beslutningsforslaget, og jeg er derfor også rede til konstruktivt at drøfte de elementer i beslutningsforslaget, der sigter på sikring af bevaringshensynene. Men der må også i fremtiden være råderum for kommunalbestyrelserne. Vi skal ikke forlade planlovens decentralisering. Jeg finder derfor, at det er nødvendigt på baggrund af en undersøgelse af kommuneplanerne at foretage en nærmere vurdering af behovet for ændrede regler. En sådan undersøgelse og vurdering vil blive igangsat som et led i planstyrelsens og fredningsstyrelsens redegørelse.

Beslutningsforslagets punkt 1 må jeg forstå således, at der efterlyses vejledning om og retningslinjer for, hvorledes bestemmelser om bevaring af bebyggelse i kommuneplanerne skal formuleres. Efter kommuneplanlovens § 51 bistår miljøministeren kommunalbestyrelserne med vejledning, og ministeren kan fastsætte nærmere regler om kommunernes planlægning efter loven. Der er således adgang til i givet fald administrativt at imødekomme beslutningsforslaget på dette punkt.

Beslutningsforslagets punkt 2 opfatter jeg som et ønske om en ændring af praksis alene inden for bybevaringsområdet. Jeg må hertil sige, at det altid vil være et skøn, hvornår en indsigelse bør trækkes tilbage. Når det undertiden er forekommet, er baggrunden, at fredningsstyrelsen i disse situationer opfatter sin funktion som rådgivende og har betragtet indsigelsen som en mulighed for at påvirke kommunen som lokalplanmyndighed ved påfølgende forhandlinger - det er lykkedes i nogle tilfælde, i andre tilfælde ikke - med imødegåelse af forslagene. Men efter fredningsstyrelsens vurdering vanskeliggøres styrelsens arbejde i forhold til kommunerne. Hvis folketingets flertal imidlertid ønsker forslaget gennemført, vil det kunne ske administrativt ved ændring af den bekendtgørelse, der fastlægger fredningsstyrelsens opgaver og beføjelser.

[Miljøministeren]

Med hensyn til beslutningsforslagets punkt 3 må jeg fremhæve, at det i overensstemmelse med lovens principper om rammestyring og decentralisering kun er de retlige spørgsmål, der kan påklages. Vurderingen af, hvilken afgørelse der skal træffes, når der er muligheder for et skøn, er kommunalbestyrelsens kompetence. Efter de gældende regler i kommuneplanlovens § 8 og § 25 er det amtsrådet eller hovedstadsrådet, der påser, at kommuneplaner og lokalplaner er i overensstemmelse med den overordnede planlægning. Herudover er der en mulighed for miljøministeren for at indkalde et planforlag.

Disse regler danner baggrund for, at der ikke også kan klages efter kommuneplanlovens § 48. Efter min vurdering er der ikke baggrund for at ændre den gældende ordning, men hvis folketingets flertal ønsker det, er jeg villig til at give en redegørelse for problemstillingen, der rækker langt ud over de foreliggende spørgsmål vedrørende bevaringshensyn.

Hvad angår Frederiksberg kommunes lokalplan for Søfrontbebyggelsen, må jeg kraftigt understrege, at der foreligger en endeligt vedtaget, gyldig lokalplan, som efter hovedstadsrådets og planstyrelsens vurdering er i overensstemmelse med Frederiksbergs kommuneplan. I henhold til lokalplanen har kommunalbestyrelsen meddelt ejeren, at nedrivningstilladelser på sædvanlig måde er betingede af genhusning af beboerne.

Jeg har derfor ingen mulighed for at sikre bebyggelsen, medmindre der gennemføres en særlig lov, der kan danne grundlag for ekspropriation af den ret, bygherren har ifølge lokalplanen. Da en sådan lov vil tilsidesætte en lovlige beslutning, der er truffet af kommunalbestyrelsen som decentral planlægningsmyndighed i overensstemmelse med planlovgivningen, må jeg klart afvise at støtte et sådant forslag. Det samme gælder naturligvis også i forhold til andre kommuner, der er i en lignende situation.

Derimod vil jeg som sagt være indstillet på at drøfte de elementer i beslutningsforslaget, der sigter på en fremtidig sikring af bevaringshensynet.

Løvig Simonsen (S):

Vi har med vort planlægningsgrundlag lagt op til, at befolkningen i almindelighed skal inddrages i planlægningen. Det gælder, når der udarbejdes forslag til regionplaner, det gælder, når der udarbejdes forslag til kommuneplaner, og det gælder, når der udarbejdes forslag til lokalplaner. Ikke mindst når det gælder lokalplaner, der på afgørende måde griber ind i folks hverdag og bomuligheder, er det vigtigt, at kommunalbestyrelsen er lydhør over for de indsigelser, der kommer fra de berørte borgere.

I den aktuelle sag har vi på den ene side en gruppe borgere, der i tillid til en kommuneplan var overbeviste om, at der for deres områdes vedkommende var tale om bevarende sanering, der sikrede, at de ved at gå positivt ind og medvirke til saneringens gennemførelse kunne blive i deres nuværende boliger, forudsat at boligudgifterne efter forbedringen ikke blev urimeligt høje.

På den anden side fastholdt et flertal i kommunalbestyrelsen sin ret til at fortolke en fremsat lokalplan som værende i overensstemmelse med kommuneplanen, og at den anser de beregnede udgifter til boligforbedringer for at være for høje.

Det, der undrer ved denne problemstilling, er, hvorfor denne sag ikke kunne klares lokalt – eller rettere: hvor var viljen til at imødekomme de borgere, der gjorde indsigelse mod den foreslåede lokalplan? Ministeren har i sin tale her klart redegjort for de lovmæssige procedurer og den indstilling, ministeren har til nogle af forslagene, men ministeren kom ikke ind på det væsentligste, nemlig at vi ved vores planlægning har sikret, at befolkningen inddrages i planlægningen, og at det selvfølgelig også indebærer, at de, der skal tage de nødvendige beslutninger, er lydhøre over for disse indsigelser.

Det fremgår af det materiale, vi har fået tilsendt, at ikke alene beboerne i de pågældende ejendomme var af den opfattelse, at ejendommene var bevaringsværdige. Det mener fredningsstyrelsen også, og den nedlagde i første omgang veto mod lokalplanen, en afgørelse, som senere blev ændret til en henstilling om at bevare de af lokalplanen berørte ejendomme, angiveligt fordi man fra fredningsstyrelsens side ikke fandt det formålstjenligt at opretholde et veto, når kommunalbestyrelsen ikke ville medvirke positivt til en sådan bevaring.

[Løvig Simonsen]

Men man må spørge sig selv: var ministeren orienteret om denne ændring, hvor et veto blev rettet til en henstilling? Nu, da ministeren helt sikkert er vidende om det forløb, må man spørge ministeren, om disse bygninger ikke stadig væk er bevaringsværdige. Det har ministeren jo allerede svaret på heroppe. Så må spørgsmålet være: hvad vil ministeren gøre for fremover at sikre, at en ændret indstilling ikke foretages uden ministerens vidende? Også her forstod jeg, at ministeren var positiv over for en diskussion om disse ting.

Det næste spørgsmål, der rejser sig, er, om lokalplanen er i overensstemmelse med den vedtagne kommuneplan. Men før jeg kommer til dette punkt, vil jeg gerne nævne, at i det første brev fra fredningsstyrelsen gjorde den opmærksom på, at man kunne gøre indsigelse over for miljøministeren. Blev der gjort indsigelse? Hvad gjorde ministeren i den mellemliggende periode?

Nu er det jo altid et fortolkningsspørgsmål, og det fremgår af ministerens svar til Lejerforeningen Søfronten Syd, at det er planstyrelsens opfattelse, at der ikke er grundlag for at anfægte kommunalbestyrelsens erklærede hensigt, at man ved lokalplan nr. 13 ønskede en byforbedring i området i overensstemmelse med afsnit 4 i kommuneplanen, hovedstruktur. Men længere nede siger planstyrelsen alligevel, at en tydeliggørelse af disse forhold og principper i redegørelsen for lokalplanforslagets forhold til kommuneplanen efter styrelsens opfattelse havde været hensigtsmæssig, så helt så tydelig var overensstemmelsen altså ikke.

Vi må også spørge: hvorfor foretog man ikke beregninger angående lejeudgifterne ved en sanering, før man gik i gang med lokalplanen?

Endelig viste det sig, at lejerne ikke kan anke sagen til miljøministeren, den standsede ved hovedstadsrådet som ankeinstans, og ministeren kan nu kun beklagende meddele, at han ikke kan gribe ind. Jeg skal ikke fortabe mig i fortolkning af paragraffer, hvilke der har retlig virkning eller ej, men gøre opmærksom på, at vi naturligvis må fjerne denne tvivl, således at der gives borgerne lejlighed til at fremlægge en anke for ministeren.

Som sidste element i vort forslag har vi tilføjet, at indtil de tre foreslåede ændringer er gennemført, må de givne nedrivningstill-

delser til de berørte ejendomme stilles i bero. Det må være en logisk konsekvens, hr. minister, hvis vi ønsker at sikre, at disse medborgere får en reel mulighed for at anke deres sag til ministeren.

Lad mig slutte med at beklage, at denne sag skal forelægges folketinget. Efter min bedste overbevisning havde det ikke været nødvendigt, såfremt flertallet i den pågældende kommunalbestyrelse havde prøvet at være imødekommende over for beboernes ønsker og forslag. Lad mig samtidig understrege, at denne sag har afdækket nogle svagheder i vort plan- og ankesystem, som jeg går ud fra at alle folketingets partier kan se det berettigede i at få ændret, og de beboere, der har afdækket disse svagheder, skal også selv have muligheden for at få gavn af de ændringer, der er foreslået.

Hagen Hagensen (KF):

Forslaget vil pålægge regeringen at fremsætte forslag om ændring af den gældende retstilstand – jeg gentager: den gældende retstilstand – for bevarende lokalplanlægning i lov om kommuneplanlægning efter nogle nærmere i forslaget indeholdte retningslinjer. Noget sådant kan drøftes og vurderes med henblik på kommende tider, selv om det rent umiddelbart synes at være et centralistisk indgreb i det kommunale selvstyre, man vil.

Det mest interessante, men også det mest urovækkende i forslaget er dets punkt 4, hvori det foreslås at suspendere retsvirkningen af lokalplaner, indtil forslagets øvrige bestemmelser er gennemført.

I bemærkningerne hertil markerer forslagsstillerne, at de på Frederiksberg givne tilladelser til nedrivning af nogle konkret angivne bygninger stilles i bero, og at tilsvarende gælder for andre kommuner, hvor det næppe kan udelukkes, at man for tiden finder sig i en lignende situation.

Forslagsstillerne forlanger altså, at den nugældende retstilstand suspenderes, og dermed lægges der op til en lovgivning, der reelt får tilbagevirkende kraft. Jeg synes rent umiddelbart, at forslagsstillerne glemmer grundlovens bestemmelse om opdeling i den lovgivende, den udøvende og den dømmende magt, ligesom man glemmer, at dette høje ting alene er deltager i lovgivningsarbejdet. Folketingets beslutninger kan ikke fortrænge

[Hagen Hagensen]

gældende ret eller ændre bestående retstilstand. Forvaltningsakter, der giver tilladelse i henhold til gældende retstilstand, kan ikke ændres ved beslutning af dette ting og ej heller uden videre ved lovgivning med tilbagevirkende kraft. Det er et spørgsmål om øvrighedsmyndighedens grænser, og det henhører under vore domstole. Det gælder i alle forhold, herunder udøvelsen af skønsmæssige beføjelser efter almindelige forvaltningsretlige principper.

Der foreligger fra forslagsstillerne forsøg på at gribe ind i det kommunale selvstyre, så ingen kommune kan vide sig sikker, hvis eller når gældende ret efterfølgende kan sættes til side. Men når der er handlet med hjemmel i lov og deraf følgende godkendelse af planer, kan lovgivningen ikke omgøre disse lovligt truffne beslutninger, medmindre ekspropriationsbestemmelser, og hvad deraf følger, anvendes. Sker det, pådrager man sig ansvar, fordi der herved gøres indgreb i retigheder, som man havde på tidspunktet for handlingens udøvelse. Staten må blive erstatningsansvarlig over for dem, hvis ret tilintetgøres, og det kan ikke pålægges regeringen at gøre dette.

Beskrivelsen i bemærkningerne til forslaget af forholdene på den frederiksbergske søfront finder jeg ingen grund til at kommentere her og nu. De er i øvrigt behæftede med en lang række fejtagelser. Der foreligger nemlig en af alle vedkommende myndigheder godkendt og derefter af Frederiksberg kommunalbestyrelse vedtaget kommuneplan, hvis indhold hjemler den ligeledes af vedkommende myndigheder godkendte og af Frederiksberg kommunalbestyrelse vedtagne lokalplan nr. 13. Jeg skal nærmere henvise til, hvad miljøministeren, der har afvist klage over dette, har sagt herom. Det er vurderet i planstyrelsen, og der er overensstemmelse mellem kommuneplan og lokalplan nr. 13. Frederiksberg kommune har hjemmel til, hvad der er foretaget, og har ikke overskredet sine beføjelser. Indsigelser mod dette må bedømmes af domstolene.

Vi vil ikke afvise at deltage i forhandlinger om forholdene på kommune- og lokalplanområdet, men det foreliggende forslag danner ikke noget særlig rimeligt grundlag herfor, og det bør i øvrigt først ske efter høring af de berørte organisationer, herunder kommunerne.

Det foreslåede findes dog at være et sådant indgreb i det kommunale selvstyre, at det ikke kan få tilslutning fra mit parti. Jeg må klart afvise suspensionen af retsvirkninger af lokalplaner som værende uden for tingets beføjelser og muligheder. Det er stridende mod den retssikkerhed, der skal være gældende for borgere og kommuner.

Skrumsager Skau (V):

Da vores ordfører i sagen, fru Hanne Severinsen, er til møde i kulturudvalget, har jeg lovet at forelægge venstres synspunkter.

Jeg synes, at der er tre ting her, vi skal slå fast. Der er det grundlovmæssige, der er den tilbagevirkende kraft, og så er der den centralisering, der ligger i forslaget, at det er her, tingene skal bestemmes.

Vedrørende det grundlovmæssige føler jeg, det er meget betænkeligt, at folketinget griber ind i konkrete forvaltningsretlige afgørelser. Jeg føler, at det bryder med et meget vigtigt princip om magtens tredeling i en udøvende, en dømmende og en lovgivende magt. Bl.a. af hensyn til, hvem der har ansvaret for beslutningerne, er det vigtigt, at folketinget ikke blander sig i administrationens afgørelser, heller ikke når der er tale om kommunal administration. Man kan måske også sige, at beslutningsforslaget er i strid med forudsætningerne i grundlovens § 3.

Vedrørende den tilbagevirkende kraft må man sige, at beslutningsforslaget forsøger at stoppe en allerede truffet afgørelse. Som borgmester John Winther også fremhæver i sit brev til miljøministeren, kan en eventuel folketingsbeslutning ikke få retsvirkning for borgere eller kommuner. Der skal altså en lov til, for at den kan få virkning. Jeg føler i allerhøjeste grad, at det er betænkeligt at lave love med tilbagevirkende kraft, men det ser ikke ud til at bekymre forslagsstillerne.

Forslaget strider også imod vore decentraliserings tanker. Vi føler i allerhøjeste grad, at beslutningerne skal træffes så tæt på borgerne som muligt, her altså på Frederiksberg. Man kan selvfølgelig forstå socialdemokratiet, for det går jo ind for centrale beslutninger, det er jo tilhænger af, at tingene skal besluttes her. Men det undrer mig, at de radikale og også SF, som jo står bag forslaget, kan gå ind for centralisering af beslutninger,

[Skrum-sager Skau]

ikke decentralisering. Det viser altså, at ét er teori, de fine tanker om decentrale beslutninger, noget andet er praksis.

Jeg føler, det er vigtigt, at kontrollen med kommunalbestyrelserne bliver udøvet af borgerne. Det er borgerne, der skal påvirke de lokale politikere, ikke de centrale myndigheder.

Og en anden bemærkning til teksten: jeg kan ikke forstå, at forslagsstillerne undrer sig over fredningsstyrelsens opgivelse af indsigelsen efter kommuneplanlovens § 26. Heri står der jo, at den statslige myndighed kan nedlægge veto, hvis det pågældende lokalplanforslag involverer meget betydelige statslige interesser. Det føler jeg ikke der er tale om i denne sag.

Venstre kan derfor ikke støtte forslaget.

(Kort bemærkning).

Leif Hermann (SF):

Det er altid populært at stå og sige om et parti, der går ind for decentralisering, at nu er de centralister, at hver gang det kommer til stykket, bliver de jo centralister.

Jeg vil godt bede hr. Skrum-sager Skau om at præcisere: hvor ligger i grunden i de første tre elementer i forslaget centraliseringstendenserne? Det er for at få afklaret det her og nu, så vi ikke får en længere diskussion om noget, der muligvis beror på en misforståelse.

Pelle Voigt (SF):

Jeg må sige, at jeg ligesom hr. Leif Hermann stiller mig noget undrende over for de betragtninger, en række ordførere har gjort gældende heroppefra med hensyn til det fremsatte forslag. Det skyldes først og fremmest, at fremsættelsen af forslaget bliver skildret som et centralistisk indgreb, et lovindgreb med tilbagevirkende kraft, med alle de rædsler, det efter forskellige ordføreres opfattelse indebærer.

Sandheden om dette er, at hele denne debat og en hvilken som helst form for folketingsindgreb i denne sag kunne have været sparet, dersom Frederiksberg kommunalbestyrelse havde optrådt i overensstemmelse med lovens ånd og intentioner, og dersom miljøministeriet og planstyrelsen havde fastholdt de rimelige beslutninger og indsigelser, man var fremkommet med.

I stedet har Frederiksberg kommunalbestyrelse, som ganske udmærket var klar over, hvordan det stod til med folketingsflertallet i denne sag, hvordan folketingsflertallet mente at loven skulle fortolkes, besluttet for enhver pris at forsøge at gennemføre denne sag, tromlet denne sag igennem på en måde, som nødvendigvis er element af lovgivning med tilbagevirkende kraft. Det er ikke folketingets beslutning, at dette sker. Det er faktisk en beslutning truffet på et endog meget spinkelt stemmegrundlag i Frederiksberg kommunalbestyrelse.

Man må sige, synes jeg, at Frederiksberg kommunalbestyrelses lille flertal og Frederiksbergs borgmester på mange måder i denne sag har optrådt, som man gjorde det i den uoplyste enevældes tid. Hvis der er nogen, der skal tale om centralisering og ikke-centralisering i denne sag, er det vist ikke tilhængerne af de beslutninger, som borgmesteren på Frederiksberg og Bikubens Boligfond har forsøgt at tvinge igennem.

Beboernes synspunkter må dog være en væsentlig del af betragtningerne omkring decentralisering af beslutninger, overholdelse af kommunal planlægning osv., men beboernes synspunkter er systematisk blevet usagligt tilsidesat. Man har oven i købet forsøgt at holde beboerne for nar – på trods af deres meget store arbejde – på den måde, at man ustandselig har mødt klager, forsøg på at få ændret disse forhold og at påklage dem, med, at der var tale om skønsmæssige beslutninger truffet på administrativt plan, som ikke, selv om de var yderst beklagelige, kunne gøres til genstand for påklage nogen steder.

Rigtig pinligt bliver det efter min opfattelse, når man ser, hvordan planstyrelsen, som havde fremsat en klar indsigelse, i samme øjeblik borgmesteren på Frederiksberg gjorde opmærksom på, at det syntes man på Frederiksberg var en rigtig dårlig idé, trak sin indsigelse tilbage. Hvad har man så en planstyrelse til? Hvad har man så egentlig de rettigheder til indsigelse til overhovedet? Meningen med at have en lovgivning på dette område, meningen med at have en sådan indsigelsesret, må dog være, at den skal anvendes, og at man ikke automatisk trækker indsigelsen tilbage, så snart den i en kommunalbestyrelse støder på den mindste smule modstand.

[Pelle Voigt]

Men vi må konstatere, at udfaldet af denne sag øjensynlig alligevel, trods tilstanden i Frederiksberg kommunalbestyrelse, bliver, at der vil blive taget hensyn til beboernes berettigede krav. Det viser sig altså, at en langvarig, saglig indsats kan nytte, at det kan nytte at sætte sig ind i tingene, at det kan nytte at blive ved med at slå, at det kan nytte ikke bare at give op og flytte væk, at det af og til, selv under vanskelige forhold, hvis man er tilstrækkelig dygtig og tilstrækkelig udholdende, faktisk er muligt ikke alene at have ret, men også at få det, selv sådan et sted som i Frederiksberg kommune.

Jeg håber, at det er et eksempel til efterfølgelse for folk andre steder, men jeg håber så sandelig især, at det er et eksempel til efterfølgelse ude omkring i landet, så at vi aldrig mere får en sag af denne art til behandling i folketinget. Jeg håber, at vi, når forslaget er vedtaget, er i en sådan situation, at loven er blevet strammet op, sådan at den fungerer, og at vi ikke kommer ud i de fortolkningsproblemer, vi har været ude i tidligere, at altså beboernes kamp på dette område også har medført noget fornuftigt for en masse mennesker rundt omkring i landet, som kunne komme i en tilsvarende situation.

(Kort bemærkning).

Hagen Hagensen (KF):

Hr. Pelle Voigt brugte vendingen, at Frederiksberg kommunalbestyrelse ikke havde handlet i lovens ånd, men hr. Pelle Voigts tale gik i øvrigt ganske klart ud på, at det var lovlige afgørelser, der var truffet.

Nu spørger jeg hr. Pelle Voigt, om han vil være medvirkende til, at man bryder landets love, hvad dette forslag indeholder en klar bestemmelse om at man vil. Er det det, man ønsker, således at retstilstanden bliver så flydende, at ingen overhovedet aner, hvad der er gældende ret her i landet?

(Kort bemærkning).

Pelle Voigt (SF):

Jeg mener ikke, der blot antydningvis med gennemførelsen af dette forslag er tale om lovbrud. Der er tale om en række lovændringer, som folketinget opfordrer ministeren til at fremsætte forslag om. Der er tale om, at man anmoder ministeren om at udnytte nog-

le administrative beføjelser, som ministeren har.

Hvis den konservative ordfører er overbevist om, at dette forslag er lovstridigt, så skulle man have gjort formel indsigelse imod behandlingen af det.

I øvrigt er det sådan – det er, synes jeg, et problem i den konservative ordførers argumentation i det hele taget – at beklagelsen går på, at dette er en ændring af den gældende retstilstand. Ja, det er i og for sig enhver lovgivning, som foretages i dette folketing. Hvad skulle den ellers være?

(Kort bemærkning).

Leif Hermann (SF):

Nu synes jeg hr. Hagen Hagensen skulle se at komme ned på jorden igen. Det lyder jo meget dramatisk, at nu går folketinget ind og foretager et lovbrud. Kan man forestille sig noget værre, end at en lovgivende forsamling selv foretager lovbrud?

Så galt er det jo nok ikke. Det, der er meningen, og det, der ligger bag forslaget, er naturligvis, at vi mener, at kommuneplanloven skal forstås på en anden måde, end man har gjort, på en mere demokratisk måde. Det er det, vi har ment med forslaget. Lad være med at komme og tale om, at vi har lavet lovbrud! Så dramatisk er situationen næppe.

(Kort bemærkning).

Hagen Hagensen (KF):

Det er da muligt, at hr. Leif Hermann og andre mener, at loven skal forstås på en anden måde. Men vil hr. Leif Hermann bestride, at der foreligger lovlige beslutninger i henhold til gældende retstilstand i alle de organer, der har haft med denne sag at gøre? Og vil hr. Leif Hermann og andre samtidig bekræfte, at hvis man laver en lovgivning i dette ting, der gives tilbagevirkende kraft, så skal der være en ekspropriationsbestemmelse med alt, hvad deraf følger?

Derfor er det, jeg med rette spørger, om dette ting nu virkelig vil gå ind for, at man ikke skal overholde gældende ret her i landet. Vi kan drøfte, hvad der skal ske fremover, men vi kan minsandten ikke tilsidesætte lovlige handlinger, der er foretaget, i dette tilfælde forvaltningsakter, der er gyldige.

(Kort bemærkning).

Anne Grete Holmsgård (VS):

Jeg går ud fra, at hr. Hagen Hagensen er enig i, at en kommunalbestyrelse naturligvis er pligtig til at følge sin egen beslutning i kommuneplanen, det, der hedder rammedelen og hovedstrukturen. Det fremgår ganske klart af hovedstrukturen og rammedelen, at der skal laves en bevarende sanering. Kommunalbestyrelsen har taget ét forbehold. Det går ud på – og jeg citerer fra bemærkningerne: »... medmindre boligudgiften efter forbedringen bliver urimelig høj«.

Hvis vi går tilbage og ser på, hvad vi vedtog i forbindelse med byfornyelsesloven, er det ganske klart, at de omkostninger, der er forbundet med bevarende sanering i Søfrontsagen, ikke er urimelig høje. Det blev dengang fastslået – det var under tidligere boligminister hr. Erling Olsen, og jeg er sikker på, at en anden tidligere boligminister kan bekræfte det – at man ønskede en ændring, der betød, at der kunne gås op til tre fjerdedele af rammebeløbet for almennyttigt byggeri, og det vil i dette tilfælde sige for hovedstadsområdet, uden at der hermed ville være tale om urimelig høje boligudgifter, og man er ikke i dette tilfælde oppe på de tre fjerdedele.

(Kort bemærkning).

Hagen Hagensen (KF):

Der er nok ikke grund til, at vi tager hver enkelt bestemmelse i kommuneplanen og lokalplanen op. Jeg gør det gerne, når vi skal drøfte sagen i udvalget.

Fru Anne Grete Holmsgård har ikke ret i det, hun siger. Det står der ikke noget om. Der er tale om, at man skal udføre en bevarende byfornyelse, men der står udtrykkeligt også, at det kan ske ved, at man fornyr bebyggelsen dernede. Det står der. Og det er ikke i strid med noget andet inden for planerne.

Lad os tage det op i udvalget og få det kørt nøje igennem for at se, at der aldeles ikke er nogen form for uoverensstemmelse. Der er en særlig bestemmelse, for så vidt der skal bevares karreer, men der er ingen karreer ved Søfronten. Det ved fru Anne Grete Holmsgård måske. Og så er det spørgsmålet om – det skal vi nok ikke tage op nu – hvad der er af bevaringsværdige bygninger i det

pågældende område. De kan vist ligge på et meget lille sted.

(Kort bemærkning).

Anne Grete Holmsgård (VS):

Nu synes jeg det bliver interessant, for nu er det åbenbart hr. Hagen Hagensen, der definerer, hvad der er bevaringsværdige bygninger ved Søfronten, lokalplanområdet. Jeg vil godt gøre hr. Hagen Hagensen opmærksom på, at både fredningsstyrelsen og det særlige bygningsyn har udtalt sig om bygningernes bevaringsværdighed.

Jeg vil i øvrigt gerne have en forklaring på, hvordan man kan kalde nedrivning af en halv snes bygninger for »bevarende«. Hvis det er det nye princip for bevarende saneringer, så eksisterer der i realiteternes verden, den grund, som vi står med vores flade konvolutter på, ingen som helst garanti for, at noget som helst bliver bevaret. Nu er det ikke bare, at det oprindelige hus bliver istandsat. Nu er det også, at det bliver pillet ned og der bliver bygget et nyt. Herved kan man pludselig få omdefinert totalsaneringen på det indre Nørrebro til en bevarende sanering. Der står jo huse dér, men de er nye, bevar mig vel, det er de da, og det var det, jeg forstod at hr. Hagen Hagensen mente var bevarende, for det behøvede ikke at være gamle huse, det måtte godt være nye huse.

Formanden:

Jeg gør opmærksom på, at det er hr. Skrumsager Skaus ordførertale, der gøres korte bemærkninger til i øjeblikket. Hr. Hagen Hagensen for en kort bemærkning. Vi vender snart tilbage til ordførerrækken.

(Kort bemærkning).

Hagen Hagensen (KF):

Fru Anne Grete Holmsgård ved udmærket, hvad det særlige bygningsyn har udtalt, nemlig at der ikke er bevaringsværdige bygninger af en sådan karakter, at der er grund til at bevare dem. Fru Anne Grete Holmsgård ved også, at fredningsstyrelsen har opgivet videre henstillinger i sagen, fordi det simpelt hen er således, at sagen er kommet på plads.

[Hagen Hagensen]

Jeg vil ikke optage nogen drøftelse om, hvor mange huse man kan rive ned og alligevel have en rimelig sanering af kvarteret som sådant. Der var måske grund til – og det er det, man gerne vil – at man lægger vægt på, om man får ældrevenlig bebyggelse i det område, der bliver ved Søfronten, fremfor at have de gamle og ærlig talt ikke særlig tidsvarende huse stående der.

(Kort bemærkning).

Anne Grete Holmsgård (VS):

Jeg bliver altså nødt til at sige til hr. Hagen Hagensen, at det, de to instanser ikke har sagt, er, at bygningerne er fredningsværdige. Det, de derimod har sagt, er, at de er bevaringsværdige, og at hele miljøet er bevaringsværdigt, og jeg vil gerne vise hr. Hagen Hagensen dokumenterne, så han kan se det på tryk.

Estrup (RV):

Jeg tror, de fleste her i denne sal vil være enige i, at det havde været lykkeligt, om vi aldrig var nået så langt med sagen, at den skulle forelægges folketinget. Det havde heller ikke været nødvendigt, hvis Frederiksberg kommunalbestyrelse havde lyttet mere til sine borgere, hvilket jeg synes i høj grad er illustreret af hr. Hagen Hagensens forsøg på nu at forklare, hvad der ligger af bevaring i den pågældende lokalplan.

Men det var heller ikke kommet så langt, hvis miljøministeren i højere grad havde taget sagen alvorligt og lyttet til de protester, som allerede på et tidligt tidspunkt kom fra flere sider i folketinget, protester, som gik på de fundamentale, generelle ting om kommuneplanloven. Derfor synes jeg, at miljøministeren må tage sin meget store del af ansvaret for, at vi er havnet, hvor vi er havnet, og det beklager jeg.

Jeg synes, vi skal gøre tidsforløbet i denne sag klart. Den 21. januar blev de første spørgsmål om denne sag stillet af medlemmer af folketinget. Samtidig lå planstyrelsen i korrespondance med Frederiksberg kommune – der er breve fra Frederiksberg kommune dateret nøjagtig den samme dag – og først over en måned senere når vi så langt, at Frederiksberg kommune faktisk vedtager lokalplanen. I den periode havde der været rig lejlighed for miljøministeren til at se nærme-

re på sagen og med de beføjelser, han har, bede om at få lokalplanen ind; det kunne han have gjort, det har han beføjelser til.

Derfor synes jeg, det er trist, at vi nu i stedet for står i en situation, hvor miljøministeren i meget høj grad har fået viklet sig ind i et net af modsigelser i denne sag. Den første modsigelse så vi i forbindelse med samrådet, hvor det først blev sagt, at fredningsstyrelsen frafaldt sagen over for Frederiksberg kommunalbestyrelse, fordi man fra det særlige bygningssyns side ikke ville rejse en egentlig fredningssag. Det viste sig så, at den udtalelse, der forelå, faktisk var fra før fredningsstyrelsen havde rejst sagen.

Det næste spørgsmål rejste sig omkring spørgsmålet, hvad der lå i »urimeligt høje« boligudgifter, og det viste sig meget hurtigt at være indholdsløst, det, man i den forbindelse kunne kræve af kommunen. Det sidste, der er kommet til, er, at man nu i svaret på beboernes klage siger, at der i princippet i den pågældende lokalplan er tale om bevarende sanering. Samtidig kan vi se af brevvekslingen mellem Frederiksberg kommunalbestyrelse og planstyrelsen, at Frederiksberg kommunalbestyrelse siger, at dette ikke er en aktuell byfornyelseslokalplan.

Dér står vi altså nu med en sag, som er gået håbløst i hårdknude. Det, som efter min mening er det principielle, er, at vi har en kommuneplanlov, som har nogle huller. Den har nogle huller i relation til, hvad man skal bruge vetoretten for styrelserne til, og jeg synes, det er fornuftigt, at vi nu siger, at det i sidste ende må være ministerens skøn og ansvar, hvornår man skal frafalde et veto. Men den har først og fremmest et hul, som vedrører klageadgangen og dermed også spørgsmålet om at sikre beboerne tilstrækkelig indflydelse på beslutninger. Jeg vil gerne slutte af med at citere fra Juristen 1984 en artikel af Bent Christensen m.fl. på side 189:

»Planstyrelsens afgørelse er ejendommelig. Den indeholder ingen begrundelse for, hvorfor eksistensen af det ene retsmiddel – regioplanmyndighedens påseende efter kommuneplanlovens § 25 – skulle udelukke anvendelsen af det andet retsmiddel, § 48. Derudover anfægter afgørelsen hele rammestyningssystemets troværdighed.

Endelig har afgørelsen den formentlig utilsigtede praktiske virkning, at alle klager over brud på rammestyningssystemet fremover vil

[Estrup]

blive rettet direkte til ministeren med anmodning om brug af indkaldelsesbeføjelserne over for det pågældende planforslag.

Spørgsmålet, om planstyrelsens afgørelse bygger på en korrekt fortolkning af loven, er af de pågældende borgere rejst ved fornyet henvendelse til planstyrelsen, ligesom de pågældende har underrettet miljøministerens departement.«

Dette synes jeg meget stærkt understreger, at her råder vi – efter min mening efter for lang tid – endelig bod på noget, som længe har været et hul i lovgivningen, og man må i den forbindelse sige, at miljøministeren har fået en klage fra beboerne. Nu synes jeg da, det var på tide, at han behandlede klagen.

Bollmann (CD):

Jeg skal ikke trække debatten i langdrag. Jeg vil kun sige, at jeg er enig i ministerens bemærkninger, men jeg er også enig i, at ministeren har tacklet denne sag korrekt. Vi mener, der er truffet en lovlig beslutning. Vi ønsker ikke at medvirke til en ekspropriationslov, og derfor skal jeg nøjes med at afvise forslaget.

Anne Grete Holmsgård (VS):

Nu er det jo ikke, fordi jeg synes, hr. Hagen Hagensen skal spille den helt centrale rolle i denne sag, men jeg vil alligevel lige starte med at sige, at en af de ting, hr. Hagen Hagensen sagde i sit ordinære ordførerindlæg, var, at et indgreb som det, vi foreslår her, vil betyde, at ingen kan vide sig sikker.

Det er netop for at undgå den situation, hvor ingen kan vide sig sikker, at vi har fremsat dette forslag. Situationen er jo den, at borgerne på Frederiksberg – og i andre kommuner formentlig også – ikke kan vide sig sikre, når kommuneplanloven administreres sådan, som det er sket i det konkrete tilfælde. Det synes jeg er en utrolig farlig situation, for hvis man ønsker en form for decentralisering, der betyder, at man i virkeligheden åbner en sluse for at lade et flertal i en kommunalbestyrelse begå noget, jeg vil betegne som magtfordrejning i kommuneplansager, så har man en fuldstændig utålelig situation.

Kommunalbestyrelsen har vedtaget en kommuneplan. Hermed har man klart fastlagt, hvad der skal ske i de enkelte dele af kom-

munen. Men hvad sker der så? Ja, så laver kommunalbestyrelsen en lokalplan, som åbenlyst strider imod både hovedstruktur og rammedel i den pågældende kommuneplan. Og hvad siger man så? Man siger: dette er ikke et retligt spørgsmål, derfor kan borgerne ikke klage. Det siger sig selv, at på den måde er der ingen borger, der kan vide sig sikker i nogen som helst fase i denne procedure. Man kan med andre ord ikke være sikker på, at kommuneplanen i virkeligheden var alvorligt ment, for den kan jo bare ændres af det til enhver tid siddende flertal ved, at man bare laver en lokalplan, som ikke engang skeler til den pågældende kommuneplan.

Vi har i bemærkningerne til beslutningsforslaget ridset ganske klart op, hvad det er, der er både hovedstruktur og rammedel i den pågældende kommuneplan for Frederiksberg kommune. Der er ingen tvivl om, at for det område, som vi diskuterer, nemlig Søfronten, er der tale om bevarende sanering, kun med den eneste betingelse, at man ikke ville bevare, hvis boligudgifterne var urimeligt høje, og jeg har allerede sagt, hvordan definitionen af »urimeligt høje« er; den er nemlig nedlagt i byfornyelsesloven.

Derfor må jeg sige, at det mildt sagt var noget af en rystelse for os og andre i miljøudvalget og i boligudvalget at få at vide, at det var kommunalbestyrelsens eget suveræne skøn. Hvad skulle vi så med den del af byfornyelsesloven, der fastlagde et loft, hvorop til man kunne gå, inden der skulle være tale om nedrivninger, hvis det i virkelighedens verden er kommunalbestyrelsens totalt suveræne skøn? Så kan en hvilken som helst kommunalbestyrelse jo godt sige: ja men vi mener, det er urimeligt højt, og vi blæser i øvrigt på, hvad folketinget lavede i 1982, da det vedtog byfornyelsesloven. Det er selvfølgelig fuldstændig urimeligt.

Noget andet, vi finder urimeligt, er selvfølgelig, at man i et tilfælde, hvor fredningsstyrelsen er enig og i sin første indstilling laver et veto, står i en situation, hvor den bøjer sig for en vrangvillig kommunalbestyrelse. Med andre ord har vetoet ingen magt mere, fordi kommunalbestyrelsen ikke ville samarbejde. Dermed står man i en situation, hvor de konkrete afgørelser med hensyn til, om nogle bygninger er fredningsværdige henholdsvis bevaringsværdige, bestemmes – i hvert tilfælde for den sidste dels vedkom-

[Anne Grete Holmsgård]

mende – af kommunalbestyrelsens flertals velvillige indstilling eller det modsatte, nemlig vrangvillige indstilling.

Til sidst vil jeg godt læse lidt op af det svar, som Lejerforeningen Søfronten Syd har fået fra miljøministeren på den klage, den indgav – som den altså retligt ikke havde mulighed for at indgive, men som den indgav. Det er planstyrelsens holdning, jeg godt vil citere:

»Det er planstyrelsens opfattelse, at der ikke er grundlag for at anfægte kommunalbestyrelsens erklærede hensigt om, at man med lokalplan nr. 13 ønsker en byforbedring af området i overensstemmelse med afsnit 4 i kommuneplanens hovedstruktur. Der er således tale om en plan, hvor saneringen »i princippet« gennemføres som bevarende sanering ...«

Jeg er mildt sagt rystet over, at man på den måde kan dreje en hovedstruktur og en rammedel i en kommuneplan, og det stiller altså borgerne fuldstændig retsløst; det kan vi naturligvis ikke acceptere.

Jeg er helt sikker på, at en sådan sag aldrig var gået igennem på de hårde miljøområder, men den går øjensynlig igennem i lang tid på de bløde miljøområder, og det viser noget om, hvor dårlig en fortolkning vi efterhånden har fået af vores planssystem.

(Kort bemærkning).

Hagen Hagensen (KF):

Jeg synes, vi stadig væk kører af sporet, og når nu fru Anne Grete Holmsgård har henvist til afsnit 4 i kommuneplanen for Frederiksberg, så vil jeg gerne citere fra dette afsnit 4 om byforbedringsområder. Der siger man:

»Byforbedringer af disse områder skal ske efter en plan for hvert enkelt område omfattende forbedring af boliger, frie opholdsarealer samt trafiksanering m.v.

Sanering af de enkelte karreer skal i princippet gennemføres som bevarende sanering, medmindre boligudgiften efter forbedring bliver urimeligt høj.«

Jeg beder bemærke: »de enkelte karreer.«

»Hensigten er at forbedre og forny områderne, så er skabes tidssvarende boliger og kvarterer primært for familier.«

Det er et citat, som jeg godt vil have bliver stående. Det er det, det drejer sig om, og det

er den plan, der er gældende, og rammedelen af den er også det, der skal udføres. Det er overensstemmende med det, der står i afsnit 4, i strukturdelen.

(Kort bemærkning).

Anne Grete Holmsgård (VS):

Allerførst vil jeg lige sige om dette med de tidssvarende boliger, at det er jo netop det, der er fidusen ved en bevarende sanering. Man bevarer den gamle bolig og gør den tidssvarende, alt afhængigt af hvilken standard den har, ved at ændre på den indvendige og ved at sætte den i stand udvendigt.

Så vil jeg gerne sige om det første, hr. Hagen Hagensen rejste om afsnit 4, byforbedring, i Frederiksberg kommunes plan, at hvis hr. Hagen Hagensen læser videre og går om på den næste side, nemlig side 6, så fremgår det ganske klart, at det karrébegreb, Frederiksberg kommune opererer med, er særdeles uklart, for dér hedder det videre: »... inden for hvilke den eksisterende gade- og karréstruktur bevares, dog med visse ændringer af arealanvendelsen og bebyggelsestætheden i de enkelte karreer.

Anden næstformand (Povl Brøndsted):

Citat slut!

Anne Grete Holmsgård (VS):

Undskyld, hr. formand, jeg er lidt glemksom en gang imellem. Heldigvis er jeg ikke glemksom på denne sag, men kun på det formelle omkring formandens procedure.

(Kort bemærkning).

Estrup (RV):

Nu kan vi jo stå her og slå hinanden i hovedet med citater, og det er jo meget interessant, men det er først interessant, hr. Hagen Hagensen, når det, vi citerer, har noget med sagen at gøre. Dette har ikke noget med sagen at gøre, fordi Frederiksberg kommune faktisk ikke gennemfører en lokalplan, der vedrører bevarende sanering.

Derfor vil jeg da gerne bidrage til den almindelige citatmængde ved at citere to steder fra et brev fra Frederiksberg kommunes tekniske direktorat af 21. januar 1986:

[Estrup]

». . . formålet med lokalplan nr. 13 var at muliggøre opførelse af nybebyggelse i området efter nedrivningen.«

Og et citat til fra samme brev:

»Området for lokalplan nr. 13, der er beliggende i byforbedringsområde 2, er således ikke udpeget som aktuelt byforbedringsområde, men er en del af det område, hvori byforbedring tænkes planlagt efter byfornyelse i område 1.«

(Kort bemærkning).

Hagen Hagensen (KF):

Jeg takker meget hr. Estrup for oplæsningen af disse dele af skrivelsen af 21. januar 1986 fra Frederiksberg kommunes tekniske direktorat, og jeg er glad for, det er gjort, for det understreger netop, hvad jeg citerede fra kommuneplanen.

Der er tale om, at man også skal forny bebyggelsen, og det er det, man gør, fordi det er rimeligt at gøre det, og de ting skal vi ikke ind på her; der er jo hjemmel til at gøre det, og det er det, det drejer sig om. Der er indtil nu ikke påvist en eneste ting, som Frederiksberg kommune har gjort uden at have hjemmel til at gøre det. Det er det, der er det afgørende, og jeg holder på, at det kommunale selvstyre skal klare sine opgaver overensstemmende med de gældende lovbestemmelser.

(Kort bemærkning).

Estrup (RV):

Hr. Hagen Hagensens udtalelser understreger meget klart, at i hans sprogbrug er der faktisk ikke rigtig nogen forskel mellem nedrivning og bevarende sanering, og det synes jeg er problemet i denne sag.

Steffensen (KrF):

Til det foreliggende beslutningsforslag vil vi gerne sige fra kristeligt folkepartis side, at vi ønsker, at det kommunale selvstyre respekteres efter de gældende regler, vi her i folketinget har sat. Og så kan vi i øvrigt henholde os til miljøministerens besvarelse af beslutningsforslaget.

Poulsgaard (FP):

Det er somme tider, man ligefrem ønsker – det er nu et ønske, man ikke skal have ret

mange sekunder – at socialdemokratiet kunne komme tilbage til regeringsmagten, for så ville de måske lade være med at beskæftige sig med alt muligt bagatelagtigt plidderpladder; og det her med, at man nu vil til at lovgive med tilbagevirkende kraft, det er simpelt hen uhyggeligt i et retssamfund.

Så står fru Anne Grete Holmsgård heroppe og siger, at vi bliver alle sammen retsløse. Ja, hvis sådan nogle forslag vinder frem, bliver vi retsløse. De stakkels små folk, der bliver slået oven i hovedet med kommuneplaner, og jeg ved ikke hvad.

Al den lærdom, man har suget til sig fra Øst, burde man se at få droppet hurtigst muligt igen. Det er dér, ingen kan føle sig sikker over for myndighederne, som fru Anne Grete Holmsgård siger. Det er alt det her med Big Brother-staten, og vi skal detaljere, vi skal planlægge, og vi skal ordne det ud i de mindste petitesser. Det er simpelt hen uhyggelig læsning, og det bliver mere uhyggeligt af, at forslaget ser ud til at have flertal. Nu kan man så glæde sig over, at det ikke bliver gennemført i denne samling, men så må vi jo vente, til det kommer igen i næste samling.

Vi kan i hvert fald ikke medvirke.

Leif Hermann (SF):

Jeg vil gerne begynde med måske lidt overraskende at sige tak til ministeren. Tak til ministeren for tilsagnet om, at vi får en redegørelse den 1. januar 1987, og så må man jo tro det eller lade være, men jeg har en eller anden idé om, at den redegørelses fremkomst har lidt at gøre med det, der er på dagsordenen i dag. Tak for tilsagnet om, at vi får lidt at vide om virkemidlerne, når det drejer sig om bygningsfredning og bevaringsværdige bygninger.

Grundproblemet i denne sag er jo, at vi har en bygningsfredningslov, som nok medtager de ældste bygninger, som nok omfatter en lang række kulturelt betydningsfulde og væsentlige arkitektoniske momenter i vores byer, men at en hel masse andre dele af vores byer ikke rigtig kommer ind i varmen i bygningsfredningsloven. Disse andre elementer skulle vel så samles op ved det, der hedder bevarende lokalplanlægning. Det har været tanken, at bybevaring skulle gennemføres ved bevarende lokalplanlægning.

[Leif Hermann]

Derfor er det jo også meget afgørende, når man har en kommuneplanlov, der giver anledning til at lave bevarende lokalplaner, at man har en kommuneplan, som det er tilfældet på Frederiksberg, der fortæller befolkningen, der har deltaget i kommuneplanarbejdet på Frederiksberg, som har haft offentlighedsfase, og som har engageret sig i dette, at man nu faktisk vil lave bevarende byforbedringer i disse områder, at det så faktisk også i overensstemmelse med rammestyringsprincippet slår igennem i lokalplanen, og at man ikke kan komme ud for en situation, hvor det er sådan, at man kan skrive ét i kommuneplanen og lave noget andet i en lokalplan, fordi man i kommuneplanen faktisk har taget et forbehold, der hedder »medmindre vi beslutter os til noget andet«.

I det øjeblik man er i stand til at sluse sådanne forbehold ind i hovedstrukturen i en kommuneplan, er det efter min opfattelse at snyde de mennesker, der har deltaget aktivt i det demokratiske arbejde, der foregår i forbindelse med vedtagelsen af en kommuneplan. Det er det, man har gjort i Frederiksberg kommune.

Så kan man komme og sige, som hr. Hagen Hagensen siger: ja men de skriver jo »karreer«, og det er jo enkelthuse. Men som fru Anne Grete Holmsgård har påpeget, omgås Frederiksberg kommune jo unægtelig med karrébegrebet på en noget letfærdig facon. Hertil kommer, at disse ejendomme ligger forholdsvis tæt på hinanden, så vi faktisk godt kan tale om en bestemt struktur.

Det er naturligvis det, der er baggrunden for, at folketingets flertal griber ind. Det er baggrunden for, at vi siger, at vi ikke kan acceptere en sådan forståelse af kommuneplanloven. Og hvis man skulle kunne tillade sig sådanne forståelser, så må vi under alle omstændigheder have sikret en klageadgang.

I den forbindelse er det jo blevet sagt – jeg tror, det var hr. Hagen Hagensen, der tog diskussionen om centraliseringen op på baggrund af hr. Skrumsager Skaus indlæg – at vi bryder decentraliseringsprincippet. Men så er enhver retsbeskyttelse i form af klageadgang et brud på decentraliseringsprincippet, og så vil jeg tillade mig at omskrive hr. Hagen Hagensens decentraliseringsprincip til det, der hedder: det vilde anarki og magtmissbruget.

Når vi har ønsket, at forenelighedsspørgsmålet skal kunne påklages som et retsspørgs-

mål, så er det naturligvis sådan, at vi ønsker derved at opstille en yderligere retsbeskyttelse for de borgere, der har været med i arbejdet for kommuneplanerne. Det er jo ikke nogen hemmelighed, at det var overordentlig centralt i debatten i forbindelse med vedtagelsen af kommuneplanloven i sin tid, at man havde denne offentlighed med. Så skylder man også denne offentlighed ikke at lave disse fupnumre.

Både hr. Hagen Hagensen og hr. Skrumsager Skau nævnte, at det her jo nærmest er på kanten af grundloven. Det er grundlovens § 3, som jo er substansen i det danske demokrati, dette, at politikere, embedsmænd og dommere er i stand til at kende deres plads inden for rammerne af den gældende forståelse af denne grundlov. Det er også rigtigt, at sådan skal det være. Vi skal naturligvis ikke utidigt gå og blande os i detaljerne – petiteserne, tror jeg hr. Poulsgaard kaldte det – i de enkelte kommuner. Men i det øjeblik der er tale om, at vi må konstatere, at der er nogle principper, som har været centralt placeret i forbindelse med lovgivningens vedtagelse, der bliver anfægtet, så er det ikke længere at blande sig i administrationen. Så er det at udøve den helt naturlige kontrolfunktion, som folketinget også har over for den udøvende magt, at foretage de korrektioner, der er nødvendige. Det er det, forslaget er udtryk for.

Ministeren fremhævede, at dette her jo nok måtte afstedkomme en ekspropriationslov, og jeg kan vel ikke være uenig med ministeren. Hvis vi skulle gå meget formelt til værks, måtte man nok sige, at der vel burde foreligge en ekspropriationslov, og det burde vi så have taget os sammen til at lave i stedet for.

Nu er det imidlertid sådan, at hvis vi skal se på realiteten i ekspropriationsproblemet, så er der et erstatningsproblem, og fra det øjeblik dette beslutningsforslag blev fremsat, har der i hvert fald ikke været nogen, der i god tro har kunnet afholde udgifter i forbindelse med gennemførelsen af de byggeplaner, der har været derude. Det vil sige, at vi sådan set har tid nok til at lave denne ekspropriationslov, hvis det er det, ministeren mener er fornødent. Men ville det måske ikke være klogere, at ministeren trak sit afslag på at behandle denne sag tilbage, og ville det måske ikke være klogt, om ministeren tog

[Leif Hermann]

kontakt med Frederiksberg kommunalbestyrelse for at finde en løsning på disse problemer, som kan tilfredsstille beboerne?

Det er jo sådan, at hver evig eneste gang kapitalen på en eller anden måde skal finde vej, bliver der taget alle mulige hensyn. Men de mennesker, som nu gerne vil bo i de ejendomme, hvor intet taler imod, at en bevarende sanering kunne gennemføres – intet andet end at Frederiksberg kommune aldrig nogen sinde har drømt om at vedstå sin egen kommuneplan – dem tager man ikke hensyn til. 5.000 mennesker har protesteret på Frederiksberg. Det er ligegyldigt! Jeg mener, at ministeren ville gøre både kommuneplanloven, kommuneplanlovens ånd, som hr. Pelle Voigt talte om, rammestyringsprincippet i kommuneplanloven, beboerne på den frederiksbergske søfront og i øvrigt det kommunale selvstyre en tjeneste ved at tage kontakt med Frederiksberg og finde en løsning på det, som er i stand til at tilfredsstille beboerne.

Vi er naturligvis klar over, at Frederiksberg kommune kan gennemtrumfe sin vilje. Frederiksberg kommune kan naturligvis sige: ha, denne her miljøminister gider vi ikke snakke med, for vi har, som hr. Hagen Hagensen siger, loven på vores side, indtil de kommer stikkende med denne her ekspropriationslov.

Jeg vil gerne advare imod, at noget sådant eventuelt skulle ske. For hvis det sker, er jeg også overbevist om, at et flertal i dette folketing vil finde anledning til at tage kommuneplanloven op til nogle overvejelser, der helt åbenbart udelukker, at noget sådant kan ske i fremtiden, og det på en langt, langt skrapere måde end det, vi har lagt på bordet med dette beslutningsforslag.

Jeg håber, at ministeren har lyttet til de bemærkninger, jeg er kommet med her, og så må vi jo håbe, at sagen kan få den afslutning, som 5.000 mennesker på Frederiksberg har ønsket, og som en masse mennesker, der er glade for at bo i det område, har ønsket.

Til allersidst skal jeg sige, at det har været en enestående oplevelse at samarbejde med Lejerforeningen Søfronten Syd, som har lavet et fremragende stykke arbejde såvel på det tekniske plan som med hensyn til løbende at informere os om situationen i Frederiksberg kommune.

Miljøministeren (Chr. Christensen):

Jeg forstår af denne debat, at der er et udbredt ønske om, at vi på baggrund af det, der er sket på Frederiksberg, tager op til drøftelse, om der er ting i vores lovgivning, som burde ændres. Jeg har givet tilsagn om, at vi kan drøfte tingene i udvalget, og det er min opfattelse, at der er rejst så principielle ting her, at der må en grundig udvalgsdrøftelse til.

Men jeg må dog sige til hr. Estrup, at jeg blankt må afvise hr. Estrups forsøg på at vælte ansvaret for denne debat over på undertegnede. Det ligger helt og holdent på forslagsstillernes side. Det er rigtigt, som hr. Estrup har udtrykt, at jeg i udvalget har givet oplysningen om rækkefølgen imellem bygningssynets vurdering og den pågældende styrelses udtalelser. Jeg gav disse oplysninger på baggrund af de oplysninger, jeg havde. Jeg beklager, at de var forkerte. Hr. Estrup har ret i, at rækkefølgen var den, som hr. Estrup har fremlagt. Men at påstå, at jeg har viklet mig ind i nogle selvmodsigelser, det vil jeg blankt afvise.

Men værre er det, når hr. Estrup her fra talerstolen siger, at hvis miljøministeren havde taget denne sag alvorligt, så havde vi nok ikke haft nødvendig at have denne debat. Jeg må blankt afvise ethvert forsøg på at pådutte mig, at jeg ikke har taget denne sag alvorligt. Det har jeg gjort lige fra første øjeblik, den blev rejst. Jeg har haft møde med kommunalbestyrelsens forskellige grupperinger samlet og haft møde med borgerne derudefra. Hr. Estrup sagde, der var rigelig tid til at sætte sig ind i sagen. Ja, det har vi også gjort. Vi har gennemvurderet den og på den baggrund klart sagt, at de gældende lovbestemmelser er fuldt ud overholdt. Som følge deraf vil jeg ikke gøre det kommunale selvstyre en tjeneste ved at blande mig i denne sag.

Noget andet er, om man fra visse sider kan have ønske om, at den procedure og de lovbestemmelser ikke var sådan; godt, så kan man drøfte det, men man skal ikke komme med det andet.

Jeg vil her lige gøre nogle principielle betragtninger på baggrund af de spørgsmål, der er rejst.

Hr. Løvig Simonsen var inde på det spørgsmål, om der ikke er tale om bevarings-

[Miljøministeren]

værdige bygninger. Under den debat, der har været, er svaret faktisk kommet klart frem.

Der har også været spurgt, om kommunalplanen nu var i overensstemmelse med lokalplanen. Det har jeg gjort opmærksom på at den var. Men jeg kan sige, at fremsendelsen af indsigelse mod et lokalplanforslag normalt vil være indledningen til afholdelse af en række møder mellem fredningsstyrelsen og den pågældende kommune. Det har i disse forhandlingssituationer været af værdi, at styrelsen stod fuldstændig frit uden at skulle referere til en overordnet myndighed. Det ville i den forbindelse være en yderligere ulempe for kommunen, fordi behandlingen af en sådan sag måtte antages at blive mere tidkrævende, hvis denne ordning ikke var der. Afgørende vil i denne sammenhæng i øvrigt også være vurderingen af, hvornår der er tilstrækkelig baggrund for at fremsætte en indsigelse. Jeg mener, det er hensigtsmæssigt, at det er den samme myndighed, der afgør, hvornår der rejses indsigelse, og hvornår den kan trækkes tilbage. Derfor mener jeg, at denne ordning er i orden.

Hr. Leif Hermann var også inde på, om det ikke ville være klogt, at jeg trak mit afslag med hensyn til at behandle denne sag tilbage og tog kontakt med Frederiksberg kommunalbestyrelse. Nej, for derved ville jeg jo netop blande mig i sagen. Det afslag, der er givet på at tage sagen op, er givet under hensyntagen til, at sagen er behandlet på rette vis.

Man har også sat spørgsmålstejn ved baggrunden for den fortolkning, jeg har givet af kommuneplanlovens § 48 med hensyn til spørgsmålet om overensstemmelse med kommuneplanen. Den almindelige klageregel i kommuneplanen, der findes i bestemmelsen i § 48, lyder sådan:

»En kommunalbestyrelses afgørelse vedrørende forhold, der er omfattet af denne lov, kan påklages til miljøministeren for så vidt angår retlige spørgsmål.«

Klagesagerne er delegeret til planstyrelsens endelige afgørelse.

»En kommunalbestyrelses afgørelse« forstås overalt i kommuneplanen som de primærkommunale afgørelser, og klageadgangen omfatter således ikke afgørelser truffet af amtsrådet eller af hovedstadsrådet. Overensstemmelsesspørgsmålet er et spørgsmål om kompetence og derfor et retligt spørgsmål.

Da kommuneplanloven i § 8 og § 25 positivt foreskriver, at det er regionplanmyndigheden, der skal påse overensstemmelsesspørgsmålene, og at disse i givet fald kan indbringes for mig som vetosager, fortolkes § 48 i praksis således, at de spørgsmål, der hører under vetoordningen, ikke tillige kan indbringes som klager til planstyrelsen efter § 48. Lovens forarbejder indeholder imidlertid intet udtrykkeligt til belysning af forholdene mellem klageregler og vetosager.

Der har også været stillet spørgsmål om planstyrelsens vurdering og i det hele taget planstyrelsens forhold i denne sag. De bestemmelser i kommuneplanen, der er henvist til, er hovedstrukturens afsnit 4 om byforbedringer, hvorefter sanering af de enkelte karreer i princippet skal gennemføres som bevaring og sanering, medmindre boligudgiften efter forbedringen bliver urimelig høj. Det har været stærkt fremme i debatten. Endvidere er det rammedelens afsnit 1, 5 og 6 om byforbedring, hvorefter lokalplaner, som ikke udarbejdes med henblik på en umiddelbart forestående gennemførelse af byforbedring, kun skal indeholde sådanne bestemmelser, som er nødvendige for at bevare området som boligområde i overensstemmelse med kommuneplanen.

Planstyrelsen har vurderet lokalplanerne, og det er planstyrelsens opfattelse, at der ikke er grundlag for at anfægte kommunalbestyrelsens erklærede hensigt om, at man med lokalplan nr. 13 ønsker en byforbedring af området i overensstemmelse med afsnit 4 i kommuneplanens hovedstruktur. Efter kommuneplanen skal saneringer »i princippet«, som det også fremgik af fru Anne Grete Holmsgårds citat herfra, gennemføres som bevarende saneringer, hvilket kommunalbestyrelsen tilstræber ved ud fra en vurdering af området som helhed at bevare bygninger i sammenhæng inden for enkelte dele af området og ved at forny bebyggelsen inden for andre dele af området.

Styrelsen er således ikke enig i, at der er tale om en totalsaneringsplan for området. Planstyrelsen ser på denne baggrund heller ingen modstrid mellem lokalplanerne og bestemmelsen om byforbedring i afsnit 1, 5 og 6 i kommuneplanens rammedel.

Må jeg gentage mit tilsagn om dels at komme og redegøre for sagen i udvalget, dels

[Miljøministeren]

at tage de langsigtede perspektiver, der her kan være grund til at se på, op til drøftelse.

(Kort bemærkning).

Estrup (RV):

Det er blot i anledning af miljøministerens ord om, at ministeren naturligvis havde taget denne sag meget alvorligt. Ja men, hr. minister, det må jeg så tage til efterretning, og det tror jeg gerne på, men så må jeg samtidig sige, at jeg synes, ministeren og hans embedsmænd har haft en meget uheldig hånd i denne sag og udøvet et meget dårligt skøn, for realiteten er jo den, at man, indtil vi fik denne debat i dag, intet har foretaget sig for at reddykke de principielle og dybtliggende problemer, som vi fra flere sider i folketinget har rejst. Nu bliver der altså sagt, at man har brug for en redegørelse, og vi har brug for nogle meget principielle og vanskelige forhandlinger i udvalget, men det er først i dag. Hvorfor efter så mange måneder, hr. minister?

Miljøministeren (Chr. Christensen):

Jeg vil gerne spørge hr. Estrup, hvilken baggrund jeg skulle have for at gribe ind i en sag, som af de kompetente myndigheder er behandlet fuldstændig i overensstemmelse med lovbestemmelser.

(Kort bemærkning).

Estrup (RV):

Jeg skal ikke forlænge denne debat yderligere, men blot bede ministeren om, når vi nu har afsluttet debatten, stille og roligt at læse den artikel fra Juristen for 1984 igennem, som jeg citerede før. Der er problemerne af-dækket, hr. minister, og jeg tror, at nogle af ministerens embedsmænd kender dem. Det er to år siden.

Løvig Simonsen (S):

Jeg synes faktisk, at denne første behandling har udviklet sig til en form for udvalgsbehandling. Det skal jeg i og for sig beklage.

Jeg vil gerne sige tak til hr. Hagen Hagensen for den retlige belæring. Jeg forstår godt, at hr. Hagen Hagensen holder sig til det formelle. Men var det nu ikke en idé at holde sig til det reelle? Jeg spurgte nemlig ministeren i mit første indlæg, om det ikke er sådan,

at den offentlige høring vedrørende regionplaner, kommuneplaner og lokalplaner er en tilkendegivelse af, at man skal høre på de meninger, der kommer, og selvfølgelig tage hensyn til de indsigelser, der er.

Jeg vil ikke spørge hr. Hagen Hagensen, om han mener, at det er den rette beslutning, flertallet har truffet i kommunalbestyrelsen på Frederiksberg. Men man kunne i og for sig spørge sig selv, om ikke det, der er foregået her, hvor stopklodserne i forhold til fredningsstyrelsen og i forhold til hovedstadsrådet ikke har fungeret normalt, gør det nødvendigt – og det forstod jeg at også hr. Hagen Hagensen og ministeren var enige i – at se på nogle ting. Det gør vi så, og det er jeg glad for at vi gør, helt klart. Jeg er også glad for, at det så tydeligt kommer frem, at de bygninger er bevaringsværdige, uanset hvad hr. Hagen Hagensen skulle mene om det. Jeg forstod, at ministeren i hvert tilfælde var enig med fredningsstyrelsen, der har tilkendegivet, at de fortsat var bevaringsværdige.

Jeg skal ikke gå ind i diskussionen om det formelle, for det kommer vi jo til under udvalgsarbejdet, men jeg vil gerne sige følgende: hvis man, som ministeren også sagde her, er enig i, at der skal ses på nogle af de forhold, som er påpeget i de første tre elementer, må der da også for ministeren opstå det problem, at man står med nogle mennesker, som på baggrund af de rejste sager har påpeget nogle svagheder i vort system, svagheder, som vi gerne vil rette, men blot ikke rette for de mennesker, der har påpeget dem. Er det rimeligt? Nej.

Hagen Hagensen (KF):

Jeg vil forlade materien, der har været til debat her, og gå over til det, det egentlig vedrører.

Det, som hr. Løvig Simonsen kaldte for det formelle og ikke det reelle, er faktisk det reelle i denne sag, nemlig at der er handlet helt overensstemmende med, hvad der er lov, og hvad der på grundlag af lov er blevet til. Det er det reelle i sagen. Det kan man også godt kalde formelt, men det er kendsgerninger.

Dette høje ting bruger lang tid på at drøfte denne sag. Det kan der måske også være grund til, men det blev nævnt før, at der var

[Hagen Hagensen]

5.000 på Frederiksberg, der har protesteret imod planen.

Det er ikke rigtigt. Der er indkommet 4.640 breve, hvoraf de 4.622 er udaterede enslydende skrivelser fra personer, hvoraf kun 1.849 har bolig på Frederiksberg og kun 1.041 holder til inden for det område, der går fra Søerne op til Bülowvej.

Det er det, det høje ting står og taler om. Naturligvis kan sagen være principiel, selv om kun én har klaget, men vi skal alligevel have sat det i det rette forhold.

Der er talt om magtfordrejning, og det er blevet skudt Frederiksberg i skoene, at det er dem, der har begået det. Nej, det sker, hvis folketingets flertal griber ind, som det er blevet sagt af en af ordførerne, ved, at der skabes klageadgang for dem, der har rettet sig efter de lovligt vedtagne planer. Det er faktisk det flertal, som måske dannes i dette ting, der i så fald vil komme til at begå magtfordrejning, noget, vi normalt kun kender inden for forvaltningsretten. Det er det lille anarki og magtmisbrug, der bliver gjort stort, hvis dette ting går ind på sligt. Det er faktisk noget dybt alvorligt. Man taler også om, at der skulle have været en ekspropriationsbestemmelse – for det skal der jo være, hvis der skal være mening i det, når der kommer et lovforslag – og så siger man, at ingen skulle være i god tro fra datoen for beslutningsforslagets fremsættelse. Hvad er dog det for noget? Der er ingen retskraft forbundet med et beslutningsforslag her i tinget, hverken dets fremsættelse eller dets vedtagelse. Det må slås fast. Vi er helt i overensstemmelse med statsforfatningsretten, når vi siger, at ingen bestemmelse får retsvirkning, før den er kundgjort. Det kan ikke skrues tilbage.

Jeg er villig til at være med til at overveje, om der skal ske ændringer for fremtiden. Men jeg er minsandten ikke villig til at gå ind på noget, der klart er i strid med dansk ret.

(Kort bemærkning).

Leif Hermann (SF):

Hr. Hagen Hagensen siger, at vi, hvis vi vedtager dette her, pludselig gør det lille anarki og magtmisbrug til noget stort. Jeg tror ikke, det var tilsigtet – sådan forstod jeg hr. Hagen Hagensen, og jeg håber at have

opfattet det korrekt – at det dermed sådan skulle antydes, at det var det, der foregik i det små på Frederiksberg. Men jeg kunne godt tænke mig, om hr. Hagen Hagensen forholdt sig til substansen i argumentationen. Kan man tillade sig at have en kommuneplan, der i et afsnit siger: vi vil lave sådan og sådan, medmindre vi får lyst til noget andet? Det er i realiteten, hvad der står i den frederiksbergske kommuneplan. Det, vi har gjort – og det har jeg påpeget en gang før, så det kunne hr. Hagen Hagensen jo godt forholde sig til – er, at vi siger: sådan er der i hvert fald et flertal herinde der ikke vil forstå kommuneplanloven.

Så siger hr. Hagen Hagensen, at et beslutningsforslag fremsat i folketinget ikke har nogen retskraft. Nej, nu har jeg aldrig nogen sinde vidst, at spørgsmålet om folks gode eller onde tro havde noget at gøre med retskraft, men man kan i hvert fald være helt sikker på, at den gode tro ikke kan være til stede, når man ved, der er et flertal, der har fremsat et forslag, som vil gribe ind i de aktiviteter, der er planlagt.

(Kort bemærkning).

Løvig Simonsen (S):

Hr. Hagen Hagensen gjorde opmærksom på, at denne sag var behandlet efter de forskrifter, som er indeholdt i regionplan- og kommuneplanloven osv., og at man derfor holder sig inden for lovens rammer.

Men der er noget, som hr. Hagen Hagensen ikke opholdt sig ved, og det er måske dér, der er en forskel mellem det, jeg opfatter som det reelle, og det, hr. Hagen Hagensen opfatter som det reelle. Lad mig nævne en enkelt ting:

Når fredningsstyrelsen i sin første henvendelse henviser til § 26 og siger til Frederiksberg kommunalbestyrelse: Dette her mener vi er bevaringsværdigt, derfor nedlægger vi et veto mod, at denne lokalplan gennemføres, og når man så et par måneder efter ændrer det til en henstilling, så er det reelle for mig spørgsmålet om, hvorfor man ikke opretholdt det veto. Hvorfor virkede stopklodsen ikke? Hvad er der sket i mellemtiden? Så kan ministeren bl.a. henvise til, at fredningsstyrelsen normalt har den kompetence, og det betyder, at man i mange tilfælde opnår enighed med

[Løvig Simonsen]

kommunalbestyrelsen og i andre frafalder, som man har gjort her.

Men meningen med et veto er vel, at det opretholdes, medmindre man med klare argumenter bliver overbevist om, at de pågældende bygninger ikke er bevaringsværdige. I det sidste brev, man skriver, gør man stadig væk opmærksom på, at de er bevaringsværdige.

Ministeren har gjort opmærksom på, at man selvfølgelig – og det synes jeg også er helt rigtigt – har holdt møde med både enkeltpersoner og grupper om forskellige sager. Men jeg kan altså ikke forstå, hvorfor ministeren ikke i dette tilfælde sagde til fredningsstyrelsen: jeg ønsker dette veto opretholdt, fordi jeg stadig væk mener, at disse bygninger er bevaringsværdige.

Jeg er selvfølgelig glad for, at vi får disse redegørelser, men der er stadig nogle spørgsmål her, som endnu ikke er fuldt afklarede.

(Kort bemærkning).

Hagen Hagensen (KF):

Jeg fik ikke før takket ministeren for de meget klare tilkendegivelser om handlingsforløbet, som ministeren gav her for kort tid siden. Jeg synes, der er grund til at opholde sig ved, at der er overensstemmelse med de planer, der er gyldige, lovligt vedtagne, og hvorefter man har rettet sig, og som man har lov til at gøre brug af.

Hr. Pelle Voigt spurgte, hvorfor man ikke havde gjort indsigelse imod, at dette forslag blev behandlet her i tinget som værende i strid med grundloven. Det skal man ikke gøre, når det er beslutningsforslag, der falder ind under forretningsordenens § 17; det er kun, hvis det drejer sig om lovforslag; det er forretningsordenens § 16, men vi kan vende tilbage til, om der bliver grundlag for at gøre det. Jeg tvivler på, om man kan pålægge regeringen at fremsætte et lovforslag, der strider imod vores grundlovsbestemmelser; det vil jeg da i hvert fald se, før det overhovedet kan komme på tale.

Men min slutbemærkning skal være, at jeg ikke mener, at noget, der fremsættes i beslutningsform eller på anden måde i dette ting, har nogen som helst form for bestemmende virkning eller retskraft over for borgerne. Det ville minsandten være ejendommeligt, om hver af os 179 blot kunne fremsætte et

eller andet forslag, der skulle drøftes her, og bagefter sige: ja men dér sagde vi sådan, og så er der ingen, der kan være i god tro, efter at det er fremsat. Det er da horribelt, at noget sådant kan siges.

(Kort bemærkning).

Leif Hermann (SF):

Det er jo de store ords debat. Jeg lagde udtrykkelig vægt på, hr. Hagen Hagensen, at det var et flertal i folketinget, der havde fremsat beslutningsforslaget. Så det er noget andet end den historie med, at hver af de 179 medlemmer skulle kunne påvirke retsudviklingen ude i samfundet. Ja, det kan de, hvis de får flertal for noget, men dette er der altså flertal for på forhånd.

(Kort bemærkning).

Hagen Hagensen (KF):

Jeg har hidtil forstået det på den måde, at dette beslutningsforslag var fremsat af nogle enkeltmedlemmer fra forskellige grupper i dette ting. Det bekymrer mig særdeles meget, hvis der er tale om, at grupperne står bagved – ikke mindst, hvis socialdemokratiet står bag ved dette forslag. Jeg spørger, om man egentlig har drøftet tingene f.eks. med borgmester Thorkild Simonsen, formand for KL, og hørt, hvad han synes om dette, og om man har hørt, hvad overborgmesteren i København mener om disse ting. Jeg tror, det vil være nyttigt at gøre dette, for jeg er altså inde på, at man vover sig ud i noget, man faktisk ikke kan overse. Jeg er særdeles forundret over, at en tidligere minister kan være medforslagsstiller til punkt 4 i dette forslag – jeg ser ned på fru Tove Lindbo Larsen. Jeg synes, det er særdeles ejendommeligt.

Hermed sluttede forhandlingen.

Afstemning

Forslagets overgang til anden (sidste) behandling
vedtoges uden afstemning.

Anden næstformand (Povl Brøndsted):

Jeg foreslår, at forslaget til folketingsbeslutning henvises til miljø- og planlægningsudvalget. Hvis ingen gør indsigelse mod det-